

Móricz Zsigmond

MÁTYÁS FICFÁJA

– Monda –

Soha olyan hatalmas fűzfát nem láttam, amilyen gyermekkoromban állott a falu határában, közel a Tisza partjához.

Törzse olyan vastag volt, hogy ha hárman összeöleleztünk, akkor is alig értük körül. Belsejében nagy odú volt, felülről lehetett leereszkedni belé az ágak közül, mint egy kútba; csak hogy félelmes volt ez az üreg, mert mindenféle rémes mesebeli szörnyeteget láttak abból kijönni. Sárkánykígyót, halálmadarat, viperát, és különösen sok varangyos békát, amivel tudvalevőleg nem jó szembenézni.

Titokzatos hit vette körül a fát. Nappal az volt a legkedvesebb játszóhelye az egész falu apróságának, de mihelyt alkonyodott, menekült a fa közeléből minden jótét lélek.

Csak a verebek tanyáztak békességben és csudálatos kedvvel éjjel-nappal a hajlós ágak közt. Valóságos országgyűlést tartott itt az egész Tiszahát veréblakosa.

Hej, valaha nem a verebek gyűléseztek itt, hanem Mátyás király tartott ezen a helyen törvénytevő gyűlést. Róla hívják máig ezt a fát „Mátyás ficfájának”.

A dolog úgy történt, hogy Mátyás király egyszer megunt cipelni a súlyos gondú koronát, szépen elzárta azt a belső kamarába, maga meg lóra ült, s oldala mellé vevén egy kisebb hadseregbe való csapatot, felrándult vadászni a beregi erdőkbe.

Jó nagy út volt ez Visegrádtól. De hát nem nyargalt a nagy király éjjel-nappal.

Valóságos vadaskert volt akkor Magyarország. Ha reggel erdőt hagyott háta mögött a lovascsapat, estére megint erdőszélen pihent meg egy-egy kényelmes vadászkastély uránál.

Jóformán a szarvas nyomán értek fel a beregi hegyekre.

Útba ejtették az ecsedi lápot, amelyen akkor úgy nyüzsgött a teméntelen vízi szárnyas, mint zombékjában a hal meg a csík.

Nyíllal, törrel, karddal, hálóval és sólyommal vadásztak mindenféle vadra. S a gazdag zsákmány meg a fárasztó testmozgás egészen elfeledtette Mátyás királlyal, hogy ő Európa leghatalmasabb fejedelme.

Most még apró gondokhoz sem volt kedve. Csak tört előre Ráró paripáján, tollas süveggel a fejében, felajzott nyíllal a kezében.

Hanem a nép hírül vette, hogy a király itt jár a környéken.

Nagyon ismerte már ekkor áldott urát a magyar; szerette az igazságos Mátyást. S ahol szerét ejthették, elébe toppantak, s kipanaszkodták magukat. Ha a király egy-egy kis faluban az eperfa alatt búzapép és vadpecsenye mellé ült a kerek tölgyfatörzsből készült asztalhoz, sose tudta, hogy nem válik-e vacsora alatt törvényasztalává a tőke.

Így járt a mi falunkban is.

Nem is tudták, csak ráfogták, hogy ő legyen a király. De mindjárt felzúdult a falu, panaszra ment hozzá:

– Uram király, hallgasd meg a bajunkat!

Mátyás király nem mondta, hogy ő bizony nem hallja. Szíves szóval kérdezte:

– Mi a bajotok, kire van panaszotok?

– A Tiszára, uram király, a Tiszára.

– Mi a patvar! A Tisza nagy úr! Azt már nem tudom, hogy tanítjuk rendre.

Elmondták aztán, mi a baj.

A Tiszának két medre van. Az egyik messze, a szomszéd falu alatt folyik el, Vári határában. Mikor ott folyik a Tisza, akkor a mi határunk nagy. Mindenkinek van elég földje, jó kövér búzatermő földek. Olyankor nincs ínség, szomorúság, de van kövér bőség, vigasság.

Hanem aztán a Tisza egyet gondol, és a másik medrébe csap, amelyik itt folyik el éppen a falu alatt, a temetőt is mossa – akkor a váriak rögtön elfoglalják a Tiszáig a földeket, a mi megmunkált jó földjeinket, és a falu kenyér nélkül marad, mert a határ másik része erdős, ingoványos hely.

A király meghallgatta a panaszt, és elgondolkozott rajta.

– Hát azt mondjátok, hogy a tettek az a föld, amely a Tisza két árka között van.

– Azt, uram királyom.

– Jól van, jól, fiaim. Holnap kimegyünk arra a helyre. Adjatok hírt a váriaknak, hogy ők is eljöjjenek, megmondani, mit tartanak a dolgról.

A király lefeküdt egy kicsi nádfedeles házikóban, de jó puha tollas ágyra, s olyan jóízűen aludt, mintha a királyi palota hattyúpelyhes, selyem vánkosain nyugodnék. Tán még jobban, mintha nem is király volna, csak tiszaháti szegény ember.

Hej, bizonyosan jobban, mint a falu népe. De még a váriaknál is jobbízűen.

A két faluban egész éjszaka a holnap nagy igazságra készültek.

Össze is gyűltek másnap túl a Tiszán, a vitás földön, s a két falu öregje elmondta, ki mit tud.

Bezzeg kiderült, hogy a váriak szinte azt mondják, hogy övék a föld mindig, ha a Tisza nem az ő határukon folyik.

Mátyás hallgatta, csak hallgatta a pörölőket. Végre kettészakította őket.

– Fiaim, tudom én már, hol az igazság. Ha Váriban foly a Tisza, a váriak koldusok, ha Császáriban foly a Tisza, ti vagytok koldusok. Osztozzatok szépen.

Fele a földnek mindig Várié, fele mindig Császárié legyen. Itt leütöm ezt a fűzfavesszőt, ez lészen a határ időtlen időkig.

Leütötte a földbe a fűzfavesszőt.

De a váriak haragudtak az osztásért, s titokban azt gondolták, hogy jöjjön csak az éjszaka, majd továbbviszik őt a vesszőt. A mieink is szerették volna, ha nekik kedvez a király, hisz a mi vendégünk és éppen ezt forgatták, hogy ők viszik tovább a fűzfavesszőt.

Hanem csoda történt.

A vesszőszál abban a szempillantásban megfogant, ahogy a király leszúrta.

Gyökeret eresztett, s szemük láttára olyan vastagra nőtt, hogy azt ember ki nem húzhatta többet.

Térdre borult mind a két falu a nagy király előtt. És áldották Igazságos Mátyást.

És megnyugodtak örök időkig. Mert legjobb az igazság.

Lám, azóta hányszor cserélt helyet a Tisza, de a fa áll, és megvan minden falunak a határa.

Áll a fa?

Hej, dehogy áll. Most három éve rettentő vihar pusztított a Tiszaháton. Dörgött az ég, villámlott, s egy iszonytató mennykő lecsapott a fűzfába.

Odalátszott a lángja Váriba. Ellátszott hozzánk is.

És a két falu szomorúan nézte a Mátyás ficfájának pusztulását.

Ki mutatja már meg a határt ezentúl?

(Az Én Újságom, 1908/9.)